

Fåglar i Velamsunds naturreservat

2007 - 2008

Foto: Björn Sjögren

Sammanfattning

På uppdrag av Velamsundstyrelsen, Nacka kommun, har i Velamsunds naturreservat under hösten 2007 och året 2008 (t.o.m.3/12) en fågelinventering utförts, för att utforska dels vilka fåglar som häckar i området och dels vilka som tillfälligt frekventerar detsamma, såsom sträckande flyttfåglar och spontana besökare.

Under inventeringen noteras även olika platser som kan ha särskild betydelse för fågellivet, för att kunna invägas i framtida skötselplanering.

I området har under inventeringsperioden noterats summa **90** arter, **70** av dessa arter såsom sannolikt häckande varav **32** säkert häckande (säkra indicier se nedan) och **14** arter såsom tillfälliga besökare. I artlistan förekommer **9** rödlistade arter:

Vaktel, bivräk, havsörn, silltrut, skogsduva, nattskärna, stenskvätta, entita och hämpling.

Inledning

Detta är den första totalinventering av området som gjorts.

Andra källor gällande tiden *före* aktuell inventeringsperiod är hemsidan /infobanken.nacka.se/ Under rubriken ”observerade fåglar under de gökottor som hållits under april och maj månad” 20/9 2005. Där tillkommer 5 observerade arter: gök, sparvhök, skrântärna T, järnsparv och gransångare T.

Den andra källan är rapportsystemet Svalan, www.artportalen.se/birds, till vilken ornitologer från hela landet kontinuerligt rapporterar. Den första rapporten från Velamsund i Svalan gäller lundsångare 1978. Här tillkommer 22 observerade arter. Ovanstående rapporter gäller icke häckande fåglar före inventeringsperioden och är ej kontrollerade men trovärdiga och ett komplement till föreliggande artlista.

METOD

Tillämpad metod är en variant av *atlasinventering*. Man registrerar vilka arter som häckar inom området men ej *antalet* par. Samtidigt registreras även de arter som sannolikt häckar och även tillfälliga gäster för att få en komplett artlista. Inventeringen utförs i huvudsak under häckningsperioden, då fåglarna sjunger, spelflyger eller på annat sätt markerar revir. För att få ett heltäckande utfall måste man även inventera nattetid, då bara vissa arter sjunger (ugglor, nattskärra m.fl.). Nattexkursioner måste utföras i mars (ugglor) och i juni (nattskärra, nattsångare). Vinterinventeringar har också genomförts för att registrera vintergäster och höstinventeringar för att registrera genomflyttare.

Trädlärka /*Lullula arborea*
En karaktärsart i Velamsund

Foto: Magnus Rahm

Området delades in i 8 delar, vilka linjetaxerades ett i taget under häckningsperioden. Man går igenom området på ett heltäckande sätt, så att man kan höra alla fåglar i den aktuella ytan. Alla sjungande fåglar och alla tecken på häckning noteras. En yta kan ta drygt 5 timmar att genomföra. Man börjar en timme efter soluppgången och bör vara färdig omkring kl.10, då aktiviteten avklingar.

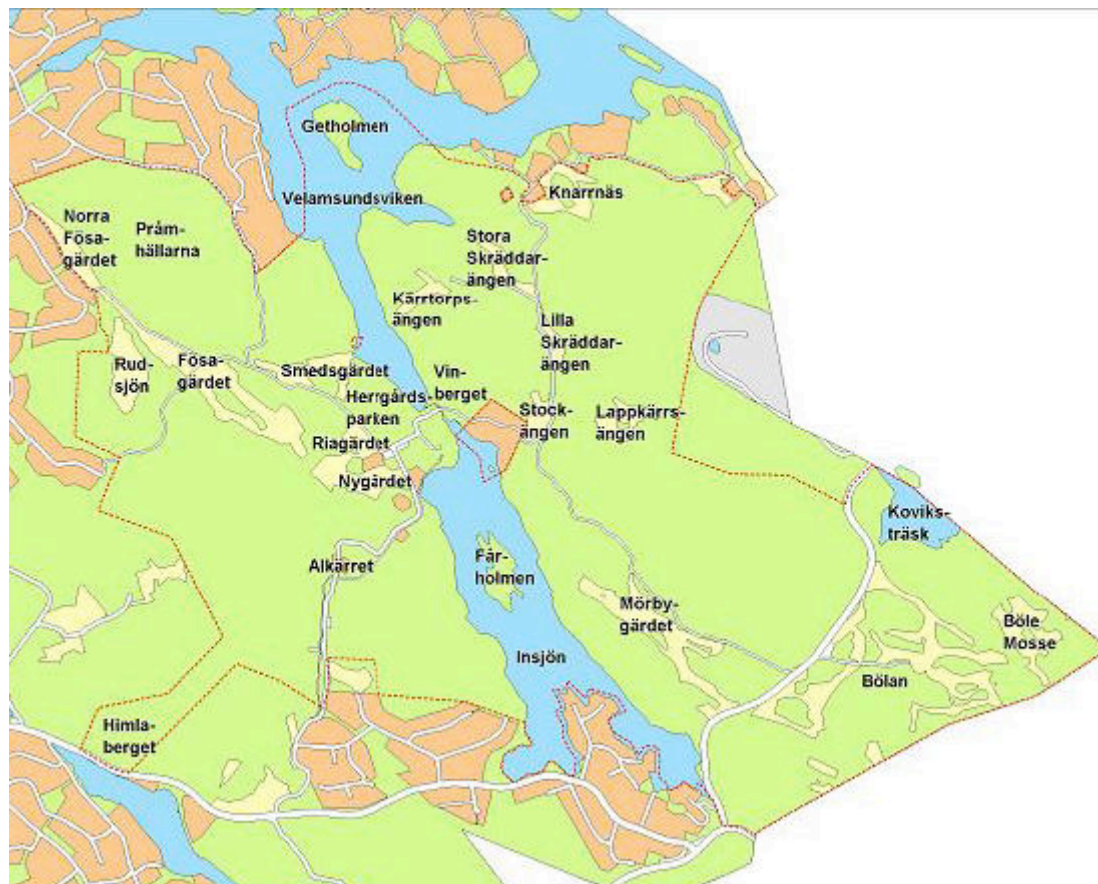
I mars inventerades ugglor. Punktinventering per cykel efter mörkrets inbrott. Man cyklar på naturreservatets samtliga farbara vägar under natten och stannar med jämna mellanrum för att lyssna. Vissa höjder och bergstoppar nyttjas för avlyssning. Detta kan pågå till dagbräckningen.

Resultat: 3 olika **kattugglerevir**.

I början av juni inventeras "nattsångare" och eventuella mattiggande uggleungar. Man börjar i skymningen och håller på till gryningen och besöker sankmarker, ängsmark och hagmark med busk och lövträd men undviker tät barrskog. Hällmarker med spridda gamla tallar kontrolleras; habitat för Nattskärra.

Resultat: **Nattskärra, Vaktel**

Tidig vår och höst har exkursioner företagits för att undersöka vilka tillfälliga arter som frekventerar området.

Resultat

Artlista

Fåglar observerade inom naturreservatet vid atlasinventering under tiden
2007 10 03 t.o.m. 2008 12 03

För att rent vetenskapligt kunna konstatera häckning, måste något av följande kriterier uppfyllas:

1. Avledningsbeteende, adult spelar skadad
2. Använt bo påträffat
3. Nyligen flygga ungar eller dunungar (borymmare)
4. Adult in/ut från bo
5. Adult med exkrementssäckar
6. Adult med föda till ungar
7. Äggskal påträffade
8. Bo där adult setts ruvande
9. Bo där ungar hörts
10. Bo där ägg eller ungar setts

Beteckningar: H = säker konstaterad häckning
T = tillfällig besökare

Artdatabankens (SLU) rödlista, förkortningar:

NT = missgynnad, near threatened

VU = sårbar vulnerable

EN = starkt hotad endangered

Fåglar som *sannolikt* häckar inom området:

Knölsvan H
Kanadagås
Gräsand H
Vigg
Knipa
Storskrake H
Fasan
Skäggdopping
Gråhäger
Duvhök
Ormvråk H
Fiskgjuse H

Sothöna	
Morkulla	
Skogssnäppa	
Drillsnäppa	
Fiskmå	H
Gråtrut	
Skogsduva	NT (missgynnad)
Ringduva	H
Kattuggla	H
Tornseglare	H
Gröngöling	H
Spillkråka	
Större hackspett	H
Trädlärka	H
Ladusvala	H
Hussvala	H
Trädpiplärka	H
Sädesärta	H
Gärdsmyg	
Rödhake	H
Rödstjärt	H
Koltrast	H
Björktrast	H
Taltrast	H
Rödvingetrast	
Dubbeltrast	H
Ärtsångare	
Törnsångare	
Trädgårdssångare	
Svarthätta	
Grönsångare	
Lövsångare	H
Kungsfågel	
Grå flugsnappare	
Svartvit flugsnappare	H
Stjärtmes	
Entita	NT (missgynnad)
Talltita	
Tofsmes	
Svartmes	
Blåmes	H
Talgoxe	H
Nötväcka	
Trädkrypare	
Nötskrika	
Skata	H
Kaja	
Kråka	
Korp	
Stare	

Gråsparv	H
Pilfink	H
Bofink	H
Grönfink	H
Steglits	
Grönsiska	
Domherre	
Gulsparv	H

Summa: 70

Fåglar som *möjligen* häckar i området:

Bivråk	EN (starkt hotad)
Nattskärva	VU (sårbar)
Näktergal	
Stenskvätta	NT (missgynnad)
Hämpling	NT (missgynnad)
Mindre korsnäbb	

Summa: 6

Tillfälligt gästande arter under inventeringsperioden:

Sångsvan	
Grågås	
Vaktel	NT (missgynnad)
Storlom	(har häckat vissa år)
Storskarv	
Fjällvråk	
Havsörn	NT (missgynnad)
Skrattmås	
Silltrut	VU (sårbar)
Havstrut	
Fisktärna	
Sidenssvans	
Strömstare	
Bändelkorsnäbb	(15/8 -08, invasionsart)

Summa: 14

Totalt observerade arter under perioden: 90

==

Tillägg

Fåglar rapporterade före 2007 (ej kontrollerade)

”Gökottegruppen”

Sparvhök

Skräntärna

Gök

Gransångare

Järnsparv

Summa: 5

Fåglar rapporterade till Artportalen; Svalan

Mindre sångsvan

Vitkindad gås

Snatterand

Järpe

Smådopping

Brun Kärrhök

Vattenrall

Tofsvipa

Dvärgbeckasin

Silvertärna

Hornuggla

Kungsfiskare

Tretåig hackspett

Mindre hackspett

Kärrsångare

Lundsångare 1978

Mindre flugsnappare

Varfågel

Gråsiska

Snösiska

Rosenfink

Tallbit

Summa: 22

Summa totalt rapporterade arter: 117

Diskussion

Reservatet innehåller i stort sett vad man kan förvänta sig i en sådan här biotop i denna del av landet. Hällmarkerna är relativt artfattiga men har andra naturvärden. Detsamma gäller barrskogen. De art- och individrikaste ställena är området kring stallet, herrgårdsparken och Insjön. Alla öppna ängs- och hagmarker är också sådana marker.

Rudsjön, i sitt nuvarande skick, var förvånansvärt artfattig men har en hög potential som fågelmark efter en restaurering. Man kan eventuellt i framtiden även skapa en liten våtmark typ vadaräng på ängen norr om Rudsjön utefter bäckfåran. De buskage av främst Salix bör man röja varsamt. Hellre täta buskage med luft emellan än att glesa ut hela området eller att ta bort allt.

Ornitologiskt särskilt intressanta områden är:

Sänkan med sumpskog mellan Stora skraddarängen och Kärrtorpsviken. Där bör man vara försiktig med avverkning.

Marken i sänkan utefter utloppet på Norra Fösagärdet bör också skötas varsamt.

Mörbygdärdet är också ett intressant område samt fortsättningen i norr som leder ner till Insjön. Rent allmänt bör sägas att man inte ska ta bort slån och andra snår, vilka utgör utmärkta boplatser för många fåglar och ger skydd. Man kan röja i viss utsträckning men att kalavverka är förkastligt.

Nygärdet och marken ner mot gamla bastun är också intressant. Här har man observerat **Mindre flugsnappare** och vid Insjöns strand, mitt emot norra delen av Fårholmen häckar **Fiskgjusen**. De hade från början 3 ungar men fick bara 1 unge på vingarna. Närområdet bör skyddas mot störning och avverkning.

Nattskärre /*Caprimulgus europaeus* Foto Kjell Yngerskog

Nattskärre hittades på Himlaberget i en för arten typisk häckningsbiotop.

Fårholmen, som tidigare lär ha haft häckande **storlom**, bör fortsätta att skyddas. I år har dock inga storlomungar observerats

Golfbanan har anlagt en del dammar som i kombination med den öppna marken kan bli intressanta i framtiden.

Det vore bra om man kunde sätta upp några skrakholkar. Lämpliga platser: Insjön, Velamsundsviken, och Kärrtorpsviken. Kanske någon hobbygrupp kunde snickra i hop sådana.

Kontakt

Ensam ansvarig för inventeringsarbetet är

Björn Sjögren *AMARCORD*
Hagagatan 56
113 47 Stockholm

0708 54 27 37